

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru menabile pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru strălănite pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 34.
Epistolele nefrancate se refuză. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

INSERTIUNILE

Pentru odată 14 fl., — de două ori 24 fl., — de trei ori 30 fl. rëndul cu litere garmond

Școala și politica.

II.

Inceputul instrucției și al educației, în sens creștinesc, făcându-l biserică, întreg evul mediu de-arëndul, — în toate acele veacuri de prefacere și creare, — bisericii îi revine, exclusiv, rolul de supraveghere și de conducere în viața intelectuală, deci și dreptul de a fi singură stăpânitoare peste școle. Și până când statul era privit ca esență numai din mila lui Dumnezeu, ear nici de cât ca o construcție a minții omenești deliberative, cum îl considerau mai târziu filosofi reacționari ai veacului al XVIII-lea: cărmuirii lumestii nici prin gând nu îi trecea să încerce a reclama pentru sine conducerea școlilor, ori să facă deosebire între comuna biserică și cea politică. Biserica nu o scurtau nici-odată în drepturile și privilegiile ei. Dimpotrivă, le sporiau pe acestea, ori când li-se dădea prilej.

Mai târziu însă, când unitatea bisericii a fost sfărâmată, când diferitele biserici naționale, cari își iau începutul în deceniile prime ale reformei religioase, își aleg toamă catedra și amvonul ca cele mai potrivite mijloace pentru întărirea și răspândirea lor: politica de stat ia sub protecțiunea sa una dintră bisericile luptătoare, acordând celorlalte tot prisosul de asupriri și prigoniri.

În chipul acesta se naște o biserică, interesele căreia se identifică cu ale statului, și o religie numită religia de stat, în fața căreia stau celelalte confesiuni receptiv, sau abia tolerate, ori deodreptul persecutate din partea statului, avându-și toate școlile lor puse în slujba luptelor confesionale. Școala devine în timpul acesta o arenă, în care armele științei se ciocnesc adeseori cu atâtea înverșunare, ca și ferul ucigător pe câmpiile de bătăie, unde se macelăresc creștinii, în numele lui Dumnezeu și al bisericii mântuitoare...

Un cug tător ager ca Monte quieu a spus un adevăr afirmând, că pentru binele obștească în genere, și indeosebi pentru progresul cultural al statelor, toamă acele confesiuni au adus mai mari foloase, cari au fost persecutate mai mult. Experiența istorică confirmă acest adevăr, împrumutându-i valoare generală, de la care nu se poate subtrage nici patria noastră.

În Ungaria, care de la Sf. Stefan și până azi și-a păstrat în toate timpurile caracterul său de regat catolic, *regnum Marianum*, școlile protestanților au avut să îndure nenumărate persecuțiuni și asupriri.

Totuși ele au putut da o seamă de bărbați, vrednici stegari și apărători ai națiunii magiare pe timpul luptelor, ce purtau cu Habsburgii sub pretexte confesionale și de constituție, de fapt însă pentru păstrarea firii lor etnice, pentru întărirea naționalității și pentru dezvoltarea lor neîmpedecată în direcție națională. Naționalitatea magiară a avut norocul a și fi putut afla — în acele vremuri de sfășieri lăuntrice — bună ocrotire la curtea din Bălgard, a principilor ardeleni, sub scutul cărora protestantismul izbucni a predomină în Ardeal, încluzând iesuiților școle și bise-

rici și alungând pe acești militari ai catolicismului peste graniți. Dar iesuiții au fost destul de isteți, ca să se știe furișă mai târziu, sub egida lui Kolonic, iarăși în Ardeal, unde în curând își recăstigă terenul pierdut, acaparând pentru biserica lor militantă o bună parte din Românii închinători ai Răsăritului. Așa că în secolul XVIII-lea biserica catolică își revendică de nou rolul preponderant și în Ardeal.

Celui mai înalt patron al acestei biserici, împăratului i-se asigură prin legi drepturi, pe cari până atunci nu le avea, și asupra școlilor acatolice. Așa prin articolul 74 al legii din 1715 i-se dă dreptul de supremă inspecție asupra tuturor fundațiilor, precum și asupra școlilor susținute din aceste; ear articolul 70 din legea de la 1723 încredințează capului încoronat conducerea întregului învățământ din țară. De aci înainte plânsorile, memorandele protestanților în afaceri bisericesti și școlare, nu se mai conținesc. Dar ele împărtășesc aproape toate aceleași sorte: se pun *ad acta*! Îndeosebi împărătesa Maria Teresia era pornită împotriva acatolicilor; primind de la papa la 1758 titlul de rege apostolic al Ungariei își ținea orecum de datorință a stîrpi bușiana creștilor, cum erau încă privite confesiunile acatolice, din țările aflate sub pânirea sa. Protestanții magiari se vîu într'un rënd nevoiți a se adresa către regele Prusiei, oreczînd, că între venirea acestuia va putea mijloci, ca Maria Teresia, să și modereze măsurile de restricțiuni și asupriri crite pentru bisericile și școlile acatolicilor. Încercarea acasta însă rămâne fără rezultat, fapt care îndemnă pe regele Prusiei, să se adreseze direct papei de la Roma, amănînd, că dacă Maria Teresia nu va înceta cu persecuțiile împotriva protestanților, va începe și el să asuprască pe supușii sei catolici. În sfîrșit însuși papa este acela, care roga pe Maria Teresia să și modereze zelul catolic.

Și acest lucru se întâmplă într'un timp, când steaua bisericii începuse a pîli, când pentru afacerile bisricești un indiferentism cras (*damnatus indifferentismus*, cum se exprimă Maria Teresia) începuse a cuprinde multe inimi, când creștea mereu ceata aderenților lui Voltaire, care chema pe toți cei-ce împărtășiau ideile lui să lupte pentru a „distruge infamul” („Ecrasez l'infame!” înțelegînd sub acest din urmă cuvînt biserica creștină.) Direcția acasta contribuî a micșora deocamdată influința bisericii asupra școlei.

În epoca absolutismului luminat îngrijirea de școle începe a o lua tot mai mult statul asupra sa. În Ungaria se face acelaș lucru, dar fiindcă statul cu biserica catolică urmărea acelaș scop, tendința de a uniformiza toate școlile provocă nemulțămirea mai ales a protestanților, cari se simțiau prin acasta scurtați în drepturile bisericii lor și despoiați de cea mai efectivă armă culturală, de școli. Maria Teresia însă enunțase, că mai presus de confesiuni stă statul, și că instrucțiunea poate fi privită ca cel mai potrivit mijloc spre consolidarea acestuia. Ea nu esită să afirme, că școala e un factor, care poate și trebuie să fie pus în serviciul politicii. „Die Schule ist ein Politicum” scrie ea la 1760. În sen-

zul acestor vederi de statificare a școlilor se lucrăză renumita ei reformă școlară: *Ratio educationis* din 1777, care de și cere o școală omogenă pentru toți cetățenii, face totuși în § III. concesiunea, ca fie-care nație (deci nu confesiune!) să primiască instrucția în școlile sale proprii (ut natio quaelibet, quantumquidem fieri poterit, propriis instructa sit scholis vernaculis). Să simțea totuși, că instrucția tinerelor generații nu pôte fi proprietatea exclusivă a statului, fiind aci și alți factori în măsură mare interesați, cum d. p. biserica, națiunea, familia.

Acestora le revine deci un drept egal și le incumbă o datorință mai mare de a îngriji de sufletul fiilor lor. Nu e deci de mirat, dacă chiar unul dintre cei mai impelițați reprezentanți ai absolutismului, cum a fost Fridericel-Mare al Prusiei, recunoște aceste postulate juste și nu stă la îndoială să infereze în studiile sale pedagogice ingerința exagerată a statului în educație, scriînd: „Es ist eine Vergewaltigung, wenn man den Vätern die Freiheit nimmt ihre Kinder nach ihrem Willen zu erziehen”.

Memorandul Sașilor.

În contra ordonanțelor ministrului de culte și instrucțiune, referitoare la magiarizarea instrucției în școlile populare și pedagogiile confesionale, consistoriul săsesc din Sibiu și bisericii evanghelice ardelenice a înaintat, după cum am anunțat în numărul trecut, *Maiestății Sale* următoarea plânsoră, în care cere scutul M. Sale în contra violării autonomiei bisericii săsești:

„*Maiestatea Văstră* cer. și reg. apostolică, președ. atîtoae împărate, rege și domn!

Ministrul reg. ung. de culte și instrucțiune al *Maiestății Văstre* ces. și reg. apostolice, a edat sub numărul 72,000/1905, Buda-pesta 15 August anul curent, și sub numărul 72,001/1905, același dat, două ordinațiuni, una „în chestia instruirii limbii magiare în școlile populare cu limbă de propunere nemagiară”, și alta „în chestia propunerii limbii magiare în pedagogiile cu limbă de propunere nemagiară”.

Cu omăg'a subscrieris consistoriului regnicolar al bisericii evanghelice ardelenice în părțile ardelenice ale Ungriei se simte prin ambele ordonanțe jgnit și imploră ajutorul președ. înaltei Vătre *Maiestăți*, în contra violăriei.

Maiestatea Văstră, ca președ. înalt purtător al coronei sfîntului Ștefan, sunteți cu inimă părintească devotat popoarelor de multe limbi din statul acesta, în sensul întemeietorului regatului ungur, Regele Ștefan, care a zis: (I Decretum St. Ștefani cap IV). „Un regat cu o limbă și un obicei e slab și subred”, — și cu credința despre care a dat probe în cursul secolilor e și poporul săsesc din Ardeal, ocrotit de biserica noastră, supus *Maiestății Văstre* ces. și reg. apostolice și casei *Maiestăți Văstre*, precum nu e nevrednic nici de scutul preagrațios al *Maiestății Văstre* în contra nedreptății și a nimicirii amenințătoare.

E drept, că *Excelența Sa*, domnul ministru reg. ung. de culte și instrucție se propovăcă la aceea, că numitele ordonanțe nu sunt alte de cât o executare a legii, dar afirmarea acasta stă în contradicție cu dispozițiunile cuprinse în ordonanțele ministeriale.

Ordonanțele acestea nu numai că se lovesc de legi existente, ci taie în sfera de activitate a legislativei, prin aceea, că dispun de numai corpurile legislative sunt în

dreptățile după constituție se dispună în mod formal. După-ce un factor al legislativei, camera, nu se află autualmente în poziția de ași împlini înalta chemare, pășim cu venerațiune în fața celuialt factor al legislativei, încorporat în *Maiestatea Văstră*, în fața Coronei, cu rugarea pentru ajutor, nu numai în contra unei nedreptăți ce ni-s'a făcut nouă, ci și în contra amestecului în cercul de dreg al Coronei, ca factor al legislativei.

În ordonanțele ministeriale se determină ca scop al instrucției pentru elevii elementari din școlile populare cu limbă de propunere nemagiară, ca: „să și știe esprima gândirea, amăsurat raporturilor lor de viață, corect în limba magiară, mai departe să știe ceti, scrie și socoti fluent ungurește”. Acest scop de instrucție nu se bazează pe vre-o lege, ci e luat din cuvînt în cuvînt din proiectul de lege prezentat dietei din partea guvernului de mai înainte, dar earăși retras, și combătut de cele mai multe biserici ca susținătoare de școle, din proiectul de lege despre „modificarea articolului de lege XXXVIII din anul 1868 referitor la instrucția populară, a articolului de lege XVIII din anul 1879 despre propunerea limbii magiare, a articolului de lege XXVI din anul 1893 despre salariizarea învățătorilor și învățătoarelor confesionale”.

Proiectul de lege a aflat de necesar să stabilească în § 14 alinua determinățiune a scopului de instrucție pentru școlile elementare cu limbă de propunere nemagiară pe cale legislative, pe când actualul ministru reg. u. de culte și instrucțiune publică decretăză acest scop al instrucțiunei pe calea ordonanțelor, cu desconsiderarea legislativei, și ordonăza mediată executare a acestei dispozițiuni. Chiar și un antecesor în oficiu al *Excelenței Sale* domnului ministru de culte și instrucțiune a făcut încercarea să estindă cu ordonanța din 5 Iunie 1902 numărul 30,332 scopul instrucției în favorul limbii magiare, dar și în contra acestui pas consistoriul acestor regnicolar și a ridicat cuvîntul.

Actualul scop al instrucției, precizat în ordonanța numărul 72,000/1905, constituie o modificare a legii existente, a articolului de lege XVIII din anul 1879 „despre propunerea limbii magiare în școlile elementare populare”, care în §-ul 4 acceptăză limba magiară ca obiect obligat de propunere în școlile populare, dar în expunerea de motive declară în mod hotărît că „a constrînge cetățenii de altă limbă să și însușască, afară de limba lor maternă, încă și limba statului, ar fi o năsuință zadarnică”, și numai pentru pedagogii stabili este ca scop al instrucției însușirea din partea candidaților a limbii magiare în graiu și scriere în așa măsură, ca să o pōtă propune în școlile populare.

Acest scop al instrucției, stabilit pentru candidații de învățători din pedagogii, cu privire la învățarea limbii magiare, vine acum estins prin ordonanța ministerială numărul 72,000/1905 în esență și asupra elevilor elementari din școlile populare cu limbă de propunere nemagiară, o dispoziție de mare gravitate, care abstrgînd de la modificarea unei legi existente, chiar și în urma importanței ce o are, taie în cercul de competență al legislativei și astfel nu admite o eludare a acesteia. Acest scop lărgit al instrucției este, ca să ne folosim de cuvintele din expunerea de motive a articolului de lege XVIII din anul 1879 despre propunerea limbii magiare „o năsuință zadarnică”, care nu va avea rezultatul dorit, e acomodată însă să nimicescă școala populară și misiunea acesteia.

Cu omăgialitate subscrierul consistoriului regnicolar a scîrît și motivat într'un memo-

rand înaintat guvernului de mai înainte (și alăturat aceluși) în 27 August 1904 sub numărul 1671/1904 cu privire la înaintatul și mai târziu earăși retrasul proiect de lege, că scopul instrucției precizat în el nu pōte fi atins în ce privește instruirea limbei magiare în școlile populare nemagiare, și că elevii școlilor elementare, mai ales copiii de țărani, în cele mai multe comune săsești, pe lângă totă instrucția ce li-se dă, nu 'și pot însuși limba magiară în măsură ca să o pōtă stăpâni, fiindcă le lipsește ocaziunea de a se exercita în comunicarea cu elementul popular unguresc, precum și că învățarea unei a doua limbi pe lângă limba maternă este mai puțin a se atribui instrucției din școală de cât împrejurării, că copilul a avut ocaziune să se exerciteze în împrejurime în limba a doua, folosindu-o în fie-care zi; și acesta se referă nu numai la limba magiară, ci la fie-care limbă.

Imprejurarea de care se plânge domnul ministru reg. ung. de culte și instrucție în ordonanța cu numărul 72.000/905, că „83.2 procente din locuitorii de limbă nemagiară ai țării nu înțeleg și nu vorbesc ungurește“, e dovadă pentru corectitatea acestei afirmări scōasă din experiență, ear' nici de cum urmarea mancei și domōiei executării a articolului de lege XVIII. din anul 1879, și nu motivul nici de cum încercarea de a se ajunge aceea ce după legile naturii nu pōte fi ajuns, încredând scopul instrucțiunii cu privire la limba magiară în școlile populare peste barierele cuprinse în acel articol de lege.

Esagerarea în direcția luată prin articolul de lege XVIII. din anul 1879, care în urma hiperzelului organelor de stat a fost apăsător simțită din partea populațiunii nemagiare, nu va aduce populațiunea nemagiară a patriei noastre acolo ca să stăpânească limba magiară, și nu e va feri de relele multiple constatate în ordonanța ministerială numărul 72.000/905 ca existente, cari „pot urmări pas de pas pe cetățenul necunosătoriu de limba magiară“.

Nu zelul în învățarea limbei magiare, care de altcum nu lipsește în școlile populare susținute de biserica noastră regnicolă, ci numai îndepărtarea barierelor trase prin diversitatea limbei între administrația de stat și popor, și instruirea crescândă între ambii, cum și defavorul născut pe sēma oporțiunii din călcarea limitelor stabilite în articolul de lege 44 din anul 1868 despre egala îndreptățire a naționalităților, cu privire la întrebuintarea limbei statului, vor face părtași pe cetățenii nemagiar de relele constatate în ordonanța ministerială.

Față de înaltele ordonanțe ministeriale numerii 72.000/905 și 72.001/905 încă pot fi aplicate cuvintele din adresa dietei ungare din 12 August 1871, anume:

„Dacă ființa popōreilor ar fi fără sentiment politic dezvoltat și fără voință, ar fi ușor a le contopi, și în lipsa unei unități naturale a forma una artificială... Dar' astăzi simțesc deja națiunile, simte fie-care clasă a

poporului valōrea libertății politice și a în dependenței legale, de care se lipește cu pietate, și rar succede, ca cu delăturarea acestei pietăți și sentiment, popōrele și țările să fie străformate după teorii politice, în contra voinței lor. De multe-ori asemenea încercări sunt împreunate chiar cu primejdie, pentru că libertatea voinței e pentru singuraticul om o comōră atât de scumpă, în cât pentru jertfirea acesteia nu primește bucuros nici aceea, ce dată lui în urma voinței libere, pōte să fie de folos intereselor sale“.

Din punctul de vedere al ordonanțelor ministeriale, stabilit cu încunjurarea legislativă, ca scopul instrucției la propunerea limbei magiare în școlile elementare populare cu limbă de propunere nemagiară să fie însușirea perfectă a limbei magiare, în vorbă, scriere și comput, se nasce exprimă ca aceea, că „jumătatea din numărul de ore săptămânale stabilite pentru instrucția în scriere și citire, în limba maternă și limba magiară, este a se întrebuința negreșit pentru instruirea în limba magiară“, ceea-ce pōte avea de urmare, că copilul părinților nemagiar nu va învăța nici ungurește și nici în limba maternă se scrie, cetăscă și compute cum se cade, și se nasce și alte dispozițiuni, cari tōte sunt ilegale!

(Va urma).

Adunarea poporală din Giroc.

— Raport special. —

— 11 Octobrie n.

Evoluțiunile politice de azi din țară reclamă desfășurarea tuturor forțelor noastre naționale, ca să putem păstra ceea-ce avem, și să câștigăm ceea-ce ne mai lipsește pentru asigurarea existenței și dezvoltării noastre în direcțiune națională românească. Luând în revistă chiar și numai manifestatiunile din anul acesta ale poporului român, suntem în drept a crede, că poporul este conștient de acest adevăr.

Insuficiența pentru lupta dreptă și a luat acum sborul prin adunările populare; la noi în Bănat destrăbălarea moralei politice introdusă și alimentată de sistemul guvernelor batjocorite liberale au secerat adevărate orgii; acum în urma activității nō tre politice poporul trezită din indiferențismul fatalist, își cere partea sa cuvenită din lupta pentru existența națională.

Adunarea poporală din Giroc (lângă Timișoara) ni-a dat în privința acesteia exemple clasice; rostul lumii se pare a se fi înțeles: *poporul ne mână pe noi căpușii la luptă, ear' el ne urmărește!*

Așa a fost și la adunarea din Giroc, despre care vreau să vă scriu.

Duminecă, în 8 l. c., a sosit cu trenul de către Arad la Timișoara bravul deputat național dl. Dr. Ioan Suciu, la gară a fost primit de advocații Dr. Aurel Cosma și Dr. George Adam, Traian Telescu inv. în Giroc și George Caba inv. în Moșnița, cari au venit în fruntea unui convoiu de trăsură pline de alegători români, spre a lua drumul că-

tră Giroc. Încă pe hotarul Timișorii apare de odată un banderiu de 60 călărești români toți feciori chipeși, și între urări de să trăiească fac suita ôșpeților. Când convoiul se apropie de marginea Girocului, salve de trăscuri anunță, că aici se pregătește o zi de frumōsă srbătoare românească, al cărei nimă îl ridică și corul local, care între cântări naționale ne-a condus până la locul adunării. Pe locul înaintea bisericii a fost ridicată o tribună mare, încunjurată de peste 3000 de ômeni, nu numai din Giroc, ci și din comunele mai îndepărtate românești și anume: din Utliv Victor Russu preot, D. Gintan proprietariu, din St. Mihael-român Petru Drăgan și Valer Popovici, învățători, din Moșnița, George Caba, învățătoriu, din Bicoarța Cornel Gherga, preot și Ioan Surdu, inv., din Giroda Const. Micu, inv., din Parța Ioan Russu, preot gr. or., N. Muntean, preot. gr. cat., Avram Blaș, inv., din Chișoda Victor Aga, preot, Iosif Ciorogariu, Anton Nevrintean și Paul Ivi, învățători, — toți în fruntea unui însemnat număr din sătenii lor; din frunța comună Beregsău încă au participat mai mulți alegători, preoți și învățători însă au lipsit.

Dl. D. Voniga, preot în Giroc, conduce ôșpeții pe tribună, unde prin un discurs avântat salută pe deputatul Dr. Suciu. Adunarea poporală alege apoi *president pe dl. Victor Russu și secretariu pe dl. D. Voniga.*

Cel dintâiu care ia cuvântul, este deputatul Dr. Suciu.

Vorbește despre lupta grea a poporului pentru știința națională și economică, arată, cum poporul român a fost totdeauna îmbătat cu apă rece de către cei de la putere; aplică în limbă giu poporal criza actuală și desfășură conflictul dintre corōnă și coaliție; îndemnă poporul la îndeplinirea serviciului militar, solvarea benevolă a dărilor și perseverență în lupta națională.

Discursul a ținut mai bine de o oră și era la fie-care minut subliniat de urări de „să trăiească“, „asa-i“, „jos cu Steiner“ (deputatul actual) din partea poporului captivat și insuficient.

Al doilea vorbitor a fost Dr. Aurel Cosma, avocat în Timișoara.

Vorbește despre drepturile constituționale ale poporului și în definițiunea statului spune, că statul fără popor e nimic, deci poporul are să domineze statul. Arată nedreptatea legii electorale, care e făcută anume, ca să răpēsă drepturile poporului român. Critică viața parlamentară de azi și ajunge la concluziunea, că majoritatea parlamentului din Budapesta timp de 40 de ani a fost o minciună, ear' nu expresiunea voinței poporului. Desvōltă lipsa sufragiului universal fără nici o restringere și încuragiază poporul la lupta începută.

Vorbește apoi dl. D. Mărie Brăuțu, redactorul „Poporului român“, despre corupțiunea alegerilor și întreabă, că ôre auzit-o cineva pe deputatul acestui cerc Francisc Steiner, vorbind vre-o odată în dietă? Popo-

rul răspunde: *ba!* Vorbitorul: ba eu l'am auzit de 2-ori, zicând: *da, când a votat și el ridicarea dărilor.* (Strigăte: *jos cu Steiner!*) Desvōltă fōrte nimerit necesitatea sufragiului universal și propune adunării popōrele următoarele:

„Alegătorii români ai cercului electoral

Be i hercul-mio întruniți în adunare poporală în comuna Giroc la 8 Octobrie 1905, 2 ore p. m., după discutarea situațiunii actuale politice au adus cu unanimitate următoarea

Rezoluțiune:

Considerând, că de 40 ani încōce poporul românesc a fost în mod sistematic și meșteșugit delăturat de la participarea vieții publice a țării, că tōte guvernele țării de la timpul acesta până în ziua de azi au ținut la știrbirea drepturilor garantate prin lege tuturor naționalităților și așa și poporului românesc,

Considerând, că aceste călcări de lege comise față de poporul românesc au fost nu numai aprobate, dar' și reclamate chiar de către tōte partidele parlamentului din Budapesta, că poporul românesc scos fiind și din parlament, atât prin nedreptatea legii electorale, cât și prin alegerile siluite de cel de la putere, nu și-a putut ridica glasul său de apărare și nu a fost pus în situațiunea de a contribui și dînsul la conducerea constituțională a țării,

Alegătorii români din acest cerc electoral constat, că:

Parlamentul țării nōstre timp de 40 ani și până astăzi nu a fost expresiunea adevărată a poporului și în special nu a reprezentat și voința poporului românesc, prin urmare că tōtă starea nefericită de azi a țării s'a creat fără concursul său și pe lângă ocolirea adevăratelor principii constituționale, ear' saparea rēului o vede numai în restabilirea deplină și executarea constată a legilor fundamentale ale țării și în crearea unei noue legi electorale, care să dea tuturor popōreilor din țară și așa și poporului românesc posibilitatea să fie în mod corespunzător dreptății reprezentate în parlamentul țării.

Drept aceea alegătorii români ai acestui cerc electoral cer

reformarea radicală a legii electorale de până acum prin introducerea sufragiului secret și universal fără nici o restricțiune și votarea în comună.

Deputatul dietal al acestui cerc, domnul Francisc Steiner, aparținând unui partid politic contrariu dorințelor și principiilor noastre espuse aici, se pune în cunoștință cu această rezoluțiune și se recercă, că egind din partidul său de până acum să reprezinte în parlament adevărata voință a poporului, esprimată în rezoluțiunea prezentă, căci altcum alegătorii români ai acestui cerc nu vor mai avē nici cea mai mică încredere în dînsul și la timpul său va avē să tragă consecuențele fînutei sale politice față de alegătorii români.

Adunarea primește cu însuflețire și unanim această rezoluțiune, care se va trimite și dlui Dr. Teodor Mălyi, presidentul clubu-

FOIȘORĂ

Originea Romînilor.

Lecție de deschidere, ținută în seminarul Andreian ca introducere la cursul: „Istoria bisericească a Romînilor“.

(Urmare). De Dr. I. Lupăș.

Cu privire la originea Romînilor, de asemenea s'au croiș legende, dînd anză la diferite păreri, asupra cărora s'a scris și discutat mult, mai cu samă dela sfîrșitul veacului al XVIII-lea încōace.

Atunci s'a ridicat pentru futiașdată făt-moasa controversă în privința descendenței Romînilor de azi din coloniștii lui Traian, și mai ales în privința stăruinții lor în vechia Dacie Traiană, în părțile din Nordul Dunării.

În discuțiile și scrierile de polemică, înverșunate uneori, s'au amestecat adesea pațimii și tendinții politice, cu cari senina și neînduplecata Klio nu se putea împăca.

Chestiunea, în jurul căreia s'a încins această lungă serie de discuții și scrieri istorice și istorico-politice, a primit numirea de: „Chestiunea continuității Romînilor“. Întrebările, ce se puneau spre dezbateră și dezbătare, erau aceste:

1. Formatu-s'a poporul român în Dacia

Traiană ori în cea Aureliană, la Nordul ori la Sudul Dunării?

2. Locuit-să Romîni neînterupt în Dacia Traiană?

Ear' ca corolar politic al acestor întrebări, să mai adăugea următoarea:

Sînt Romîni ardeleni cei mai vechi locuitori ai Transilvaniei ori sînt ei sosiți în țara a easta numai după venirea Magiarilor?

La aceste întrebări s'au cercat mulți să răspundă. Și au răspuns în diferite chipuri. Rezultatele acestor încercări să pot clasa totuș în două grupe:

Unii, în deosebi scriitorii maghiari și oțîi-va germani, militează pentru originea balanică a Romînilor, susținînd, că poporul român s'ar fi format exclusiv în Dacia Aureliană, adică în Sudul Dunării, de unde numai într'un tîrziu, prin veacul al IX-lea, cum afirmă unii, ori prin secolii XII și XIII, după cum pretind alții, ar fi imigrat la Nordul Dunării, așezîndu-se în Transilvania și părțile vecine. Aceștia sînt adversarii continuității.

Iar alții, sprîjinitorii ei, sînt de părerea, că poporul românesc s'a format în Dacia Traiană, în ținuturile din Nordul Dunării, pe unde începînd din timpul dominațiunii romane (107—275) și pînă în zilele noastre, au bătorit fără întrerupere urmașii coloniștilor aduși de Traian în Dacia, și cari contopindu-

se cu alte ne-muri de oameni, sfătōre deja aci, ori sosiți în urma lor, au dat naștere unui nou popor: poporului românesc.

Ambele teorii își au stegarii și aderenții lor, dintre cari unii n'au ezitat a duce discuția pînă la estreme, accentuînd păreri, ca i în fața științei serioase nu pot să apară decât hazii ori pătimașe.

Dar' ce se credea despre originea Romînilor pînă a nu se fi luat învățații la ceartă pe tema aceasta, pînă a nu fi ajuns ei să se dezbine în două tabere combatante?

Cronicarii veacului de mijloc, oameni fără mult vicleșug, au perpetuat prin scris tot ce s'a petrecut în zilele lor, ori ce au putut afla de la alții, cari au trăit și scris înainte de dînsii. În cronicele lor găsim depusă tradiția istorică, toate acele rămășițe, cari umblă din gură în gură, trec din generație în generație, pînă se găsește un purtător al condeiului, care să le fixeze, dîndu-le o formă durabilă, prin scris.

Tradiția istorică i-a pomenit pe Romîni tocmă în locurile, pe unde sînt ei așez și astăzi. Iar cît privește originea lor, tradiția îi cunoaște pe Vlachi ca coloniști romani aduși de Traian în Dacia și amestecați cu resturile poporului băștinaș de aci, cu a'e Dacilor înfrînți de Traian. Această tradiție

o găsim la croncarii bizantini, precum și la cronicarul rus Nestor (sfîrșitul secolului XI), care ne spune, că la venirea Maghiarilor locuiau pe lângă Tisa „Vahi și Sloveni“. Cum în acelaș sens povestește și cronicarul unguresc Anonymus (Bela regis notarius, despre care părerea generală e, că ar fi trăit pe la sfîrșitul sec. XII)*. Aceștia erau cunoștință cu trei ducate, despre cari se crede a fi fost românești: unul pe Someș supt stăpînirea lui Gelu, altul în Crișana, avînd în frunte pe Meumarot și al treilea pe lângă Murăș sub ascultarea lui Glad. — Dacă Anonymus îl amintește numai pe cel dintîi ca ducat valach, iar pe cele două din urmă ca ducate bulgărești, e fiindcă acestea să aflau în oarecare atîinare de imperiul bulgar.

Deși Anonymus nu scrie despre venirea Maghiarilor ca contemporan al acestui eveniment, deși să constată, că el comite *prochronism*, punînd starea lucrurilor, în câțva chiar și întâmplările din zilele sale, cu două veacuri în urmă, știrea lui despre cele trei ducate e totuș acceptabilă. Dacă ducatele ace-

*) Dintre istoriografi maghiari mai cu samă de azi singur prof. univ. Dr. Marczali Henrik perzistă în părerea, că ar fi trăit pe timpul regelui Bela IV (1235—70). Iar anul trecut a apărut în Budapesta o lucrare postumă a lui Venedi Géza: „Anonymus kora és hitelessége“, 2 vol., în care se aduc multe argumente pentru timpul lui Bela I. (1061—1063).

lui parlamentar al naționalităților, ca să fie predată dietei.

Ia curântul apoi fostul candidat al acestui cerc, dl. Dr. George Adam, care făcând o repriză asupra alegerii de astă-iarnă, constată că din lupta rădă de până acum a rezultat și în acest cerc deșteptarea poporului. Aceia, cari în rândul trecut au greșit, văd acum gresala lor și în viitor vor face și ei, ca frații lor cei buni. Ori-ce ne-ar aduce viitorul, poporul se ține numai la olaltă și învingerea va fi sigur a noastră.

Tote aceste vorbiri au pătruns adânc în inima poporului, căruia îi vedeai pe față bucuria și redeşptarea conștiinței sale, precum și însoși f'rea mare și adevărată pentru luptele ce ne așteaptă.

Sub impresiunea solemnității momentului, dl. Dr. Suciu adresându-se către inteligență, zice, că acesta fiind capul, ear' poporul trupul organismului național, capul se grijează, ca trupul să fie bine condus, căci mare e responsabilitatea, ce inteligența o are față de popor.

Aceste cuvinte din urmă ale dlui Dr. Suciu au provocat în inimile tuturor sentimentul jurământului sfânt: da, jurăm, că tot deuna un gând și o simțire vom fi!

Dea Dumnezeu, ca așa să fie.

O mare parte din preoțimea și învățtorimea noastră din acest cerc și-a reparat gresala din trecut. Ne bucurăm din totă inima, că-i vedem acum și pe cei rădăoți la locul celor buni, unde trebuie să ne adune pe toți adevărată iubire de nem, sperăm că și ceilalți cari au lipsit vor fi conștienți de datorințele lor și când va sosi timpul faptelor, se vor și emana pe cu bărbăție de sub influința perversă a arhifariseului vînzător de nem.

Nu pot încheia aceste șire fără să amintesc recunoștința obștească, pe care și-au bine-meritat-o dnii David Voniga preot, Atanasie Baicu și Traian Tolescu, învățători în Giroc, cari ca inițiatori și aranjatori ai acestei importante și demne adunări, au partea leului la succesul splendid.

Păstori buni au termă bună!

„Asociațiunea.”

Convocare.

Comitetul despărțământului Săliște al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, convocă prin această adunarea cercuală pe 22 Octobrie st. n. c. în Topârcea, la care se invită toți membrii și toți cei ce se interesează de înaintarea culturală a poporului român.

Program:

1. La 8 ore a. m. liturgie cu predică ocașională.
2. La 9 ore deschiderea adunării prin presidiu.
3. Emiterea unei comis'uni pentru verificarea procesului verbal.
4. Presentarea raportului general.

ste s'ar fi înființat numai în veacul XII-le, cînd trăia Anonymus, acesta ca crenicar sfătos, ce este bine informat și orientat asupra întâmplărilor din veacul său, de sigur n'ar fi scăpat prilejul să povestească pe larg despre modul, cum, și timpul, cînd s'au întemeiat aceste trei ducate.

Dacă el nu face acest lucru, dovadă, că ducatele amintite erau considerate pe vremea lui ca foarte vechi, așa încât nu li mai trecea prin gînd să întrebe cine și cînd le-a făcut începutul. E ușor de adm's, că ele existau deja la venirea Magiarilor, cum spune însoși Anonymus, știrile și relatările căruia, din partea unor învățați mag'ari, sunt toate primite ca exacte ori istoricește verosimile, exceptîndu-se una singură: cea relativă la Romîni. Dar' chiar și admitînd, că Anonymus ar fi scris abia către sfîrșitul sec. XIII., cu greu s'ar putea explica, cum ajung Romîni, furiași, cum să pretinde, în Ungaria numai pe la începutul aceluiaș secol, să întemeieze în timp atît de scurt ducate într-o țară, care să nu fi fost și mai 'nainte a lor. În secolul al XIII-lea ar fi fost cu neputință să răsără în o țară ca Ungaria, așa ca din senin, neobservat de nimere, un ducat ori chiar trei, ca cele amintite la Anonymus.

Tradițiunea originii romane și a continuității poporului românesc în Dacia e deci

5. Alegerea unei comis'uni pentru cenzurarea cassei și încasarea taxelor de la membrii noi.

6. Dirertația: „Cauzele sărăciei la poporul român”, de P. Giura.

7. Darea absolutului comitetului după cenzurarea raportului și cassei.

8. Stabilirea bugetului pe 1906.

9. Eventuale propuneri.

Săliște, la 12 Octobrie 1905.

Pentru comitet:

Dr. Ioan Stroia
direct. desp.

Petru Giura
secretariu.

NOUTĂȚI

Sfințirea catedralei noastre — amînată. La întrebările ce ni-s'au făcut din mai multe părți cu privire la sfințirea catedralei — răspundem, că de-și se proiectase ca catedrala noastră să se sfințească în decursul toamnei acesteia și să se predea mîineții ei destinațiuni — neputîndu-se termina încă lucrările referitoare la aranjamentul intern — s'a decis din partea autorității noastre bisericești, ca sfințirea să se amîne până în primăvara anului viitoriu.

„Folia pedagogică” reînființată. Veste bună comunicăm învățătorilor noștri. Venerabilul consistoriu arhiepiscopesc a luat hotărîre, ca revista „Folia pedagogică”, reclamată atît de mult de unii dînrî învățători noștri, să fie reînființată, și a încredințat cu conducerea și redactarea pe domnul Dr. Petru Șpan, profesor seminarial în Sibiu.

Cu 1 Ianuarie anul viitor, s'întrează deci o veche și justă dorință a învățătorilor noștri și dacă dorința exprimată an de an în conferențele învățătoresci, a fost sinceră, atunci „Folia Pedagogică” pentru reeditarea căreia s'au adus simpte jertfe, va trebui să împodobească casa fie-cărui dascăl român. Vom vedea!

Papa și criza. Pontificele roman urmîrește cu mare încordare și — temere meri-tuată la noi. El e tîm, că slăbirea imperiului Habsburgilor aduce cu sine și învîlcirea ultimei puteri mari catolice, rămasă statornică în credința în Vatican, și astfel pot ajunge în pericol catolicii din peninsula balcanică. De altfel papa se jăluiește amar de purtarea clerului unguresc, care nu îi este pe plac. Zărele papiste declară știrea această de scornire tendențioasă, zicînd, că papa nu îngrădește sentimentele politice ale preoțimei sale.

† Titu Chitul. În 12 Oct. nou au înmormîntat în Chetiu (cott. Solnoc-Dobica) pe acest tînc scriitor ajuns până la studiile universitare, și la anul 38 al etății. Treînd peste limba neromânească, peste lipsa de cunoștințe solide din istorie, ba și preste imaginația nu totdeauna fericită, unii i-au creat repozatului o faimă de scriitor, de romanțier istoric. Durere, până azi n'avem încă această „rata avia”, și n'am avut-o nici în regretatul răposat, în care însă va deplînge ori-cine pe un tînc iubitor de nîmul său și cu forțe bune intenții. Odihnească în pace!

cunoscută oronicarilor din evul mediu; să găsim despre acesteia suficiente amintiri conglă-suitoare, cam sporadice, ce e drept, pînă cînd un humanist ca italianul Bonfini, istoriograful de curte al lui Mateiu Corvinul, vine să fixeze în avîntate cuvinte de laudă, cunoscuta tradiție istorică. În decada a treia a istoriilor sale scrie: „Socotind bine desee inundațiuni ale Sarmăților și Goșilor, apoi erupțiunile Hanilor, Vandalilor și ale Gepizilor, înscursiunile Germanilor și ale Longobarzilor, cine nu se va mira foarte, că până acum s'au păstrat urmele limbii romane între Daci și Goș? Căci Valahii pare-că se luptau mai mult pentru limbă de cît pentru viață” (Ita reluctantur Valachi, ut non tantum pro vitae, quantum pro linguae incolumitate certasse videantur).

Această tradiție istorică, după-cum a precizat o Bonfini, o primară și alți humaniști; așa d. p. Aeneas Sylvius Piccolomini *) (papa Pius II. sec. XV.), precum și toți învățații timpurilor următoare pînă 'ătră sfîrșitul secolului al XVIII-lea.

*) Acesta în cartea sa „De Europa” cap. II., vorbind despre regiunile Transilvaniei, scrie: „Valachi genus Italicum sunt... et pro Flaciis Valachi appellati. Sermo adhuc Romanus est et homini italico vix intelligibilis (Of. ediția din Helmstadt 1699.)

Statua lui V. Alecsandri. Desvî-luirea statuei marelui parnasian s'a hotărît în mod irevocabil, după cum am comunicat deja, pentru ziua de 14 Octobrie, la Iași. În scopul acesta s'au început seriose pregătiri pînă a sîrbării tot fastul cunoscut, și pînă azi s'au luat următoarele hotărîri: Dnii A. D. Xenopol și Petru Rășcanu au fost însărcinați cu lansarea invitațiilor. Dlor E. Mesetti, S. Dragomir și D. Dimitriu li-s'a dat sarcina de a alcătui programul părții artistico-musicale. Domnii aceștia au decis deja, că corul metropolitan și orchestra vor executa în fața statuei *Imnul regal și Cîntecul gîntii latine*. Dnii A. D. Xenopol, Al. Davila, directorul teatrelor, un artist al teatrului din Iași și delegații unor anumite societăți vor ține cuvîntări ocașionale. La teatrul național, în seara aceeași zile, va avea loc o reprezentație de gală, jucîndu-se *Fântâna blînduziei* și recitîndu-se bucăți din operele lui Alecsandri.

Constituire. Societatea de lectură a elevilor de la institutul ped-teologic din Arad s'a constituit în ședința de la 15/28 Sept. 1905 sub preș'diul Prea Cuvioșiei Sale Domnului director seminarial Roman R. Ciorogariu în modul următoriu: President: Petru Mărgheș, teolog c. III. Secretar: Nestor B'aga, teolog c. II. Notar: Adam Dragoș, ped. c. IV. Bibliotecar: Aurel Părv, teol. c. II. Cassar: Sever Bugorin, teol. c. I. Controlor: Petru Toma, ped. c. IV. Ar hivar (v. bib'liotecar): Ețrem Brindea ped. c. III. În comisiunea literară: Ioan Bonotiu, teol. c. III. George Todan, teol. c. II. Andreiu Urdea teol. c. I. Petru Cadar, ped. c. IV. Traian Magier, ped. c. III. În comisiunea musicală: Victor Șandru, teol. c. III. Cornel Popescu, teol. c. II. Paul Iurma, teol. c. I. Nicolae Lighezan, ped. c. IV. George Popa, ped. c. III. În comisiunea de revizuire: George Tesha, teol. c. II. Nicolae Cadrean, teol. c. I. George Popovici, ped. c. III.

Pentru catedrală. Din parochia Tăuși, protopresbiteratul Alba-Iulia, s'a adunat prin absolventul de teologie dl. Ioan Handa suma de 61 corone în favorul fondului catedralei din Sibiu, și anume de la următorii: Ioan Handa, cleric abs. 10 cor.; George Handa, econom, 5 cor.; Nicolae Giura, primariu, Sofron Ciomășiu, vechător la calea ferată, câte 5 cor.; Danil Bolca lui Șanțion, Ioan Bolca lui Șanțion, Petru Bodea, Vasile Filip lui George și Vasile Honei lui Ilie economi, câte 5 cor.; Dimitrie Giuva, George A. him și soția, George Bodea lui Damian, George Bolca lui Șanțion, Iosif Bodea, Nicolae Honei, Paraschiya Moga, economi, și Sofronie Șandru, jărcimar, câte 2 corone, ear' George Bolca lui George, George Roșca, Raveca Bolca, Vasile Roșca și Zacheiu Bolca, câte 1 cor.

Ruptură. „Monitorul oficial” al României publică următoarele: Guvernul român, prin nota predată guvernului Greciei în ziua de 26 Sept. (9 Oct.) curent, și în temeiul art. 3 al convențiunei comerciale încheiată cu Grecia la 19 Dec. 1900, a denunțat această convențiune și protocolul anexat la ea pentru ziua de 1/14 Iulie 1906, cînd aceste acte vor înceta a mai fi lucrătoare.

Conferență despre Cipariu în Budapesta. N-are s'riu următoarele din Budapesta. După vacanța de vară, societatea de filologie mag'ară sub preș'dința dlui dr. Heinrich Gusz'av a ținut prima ședință în 10 Octobrie n. Întră conferențiar a fost și dl dr. Iosif Siegescu prof. g'mn., care și a ținut conferința sub titlul „Intru memoria lui Timoteiu Cipariu”. Conferențiarul a arătat, că Cipariu este întemeietorul studiului istoric al limbii și meritul său este, că a atras atențiunea învățaților asupra tezaurului, ce a răcut nelucrat în scrierile veacurilor trecute. Dl Siegescu în termeni măgulitori a vorbit despre Cipariu ca întemeietorul jurnalisticii noastre, ca reformatul scrierii cu litere stră-bune. Fotografia lui Cipariu atunci a devenit interesantă înaintea publicului străin, cînd a arătat, că numele și ștînța lui Cipariu a strălucit departe, în țări străine într'atît, în cît învățatul Mommsen în anul 1857 îl cercetă pe Cipariu în Blaj.

La fondul de 20 fileri al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” pentru cumpărarea unei case cu hală de vînzare s'au mai făcut următoarele dăruiri: Oșpeți de la nunta dlui George Trifan cu dîșora Grindeanu, prin vicepresid. George Poponea 1 cor. 70 fileri; oșpeți de la nunta controlorului Nicolae Stoica, cu dîșora Ciobîr, prin vornicul Ioan Imbîrșu, 3 cor. 23 fileri; Ioan Crusiu, sodal pantofar și Ioan Armean, sodal faur, din privilegiu eliberării lor de calie câte 80 fileri; ear' din privilegiu sîrbărilor „Asociațiunii”: Dr. Iuliu Popa, Ioan Popa, protopresbiter (Buziaș), Danil David, senator magistr. (Orăș'te), fiecare câte 2 cor.; Dr. Teodor M'haly, deputat dietal (Dej) 3 cor.; Petru Căltunaru și dîșora Aneta Căltunaru (Orăș'te), ambii 2 cor.; dîșora L'etiția Dr. Bologa, dîșora Luisa D. Rațiu, ambele câte 40 fileri.

Avis. Eleve absolvente de școala civilă de fete a Asociațiunii din Sibiu, cari doresc să ocupe posturi bine retribuite de conducătoare la grădini de copii (Școale Fröbeliane), se invită a se anunța cu grăbire subsemnatului pentru informațiunile necesare. Dr. V. Bologa, director în Sibiu (Nagy-szeben).

Avis. În Baia mare, unde Românii numai în biserică și prin biserică și-au putut păstra limba strămoșească, se aranjază o loterie de obiecte, în favorul fondului edificării unei biserici românești gr. cat. Fiind chestie de interes general românesc edificarea acelei biserici, după cum s'au putut convinge toți cei cu iubire de nem cu ocaziunea adunării generale a Asociațiunii, ținută acolo acum doi ani, recomandăm și noi fiecărui Român de bine sprijinirea loteriei. Un los costă 1 corună. Câștigul principal e de 5000 Corone. A se adresa oficiului parochial, ori dlui preot Alexandru Breban în Baia mare (Nagybánya) comitatul Szatmár.

Schimbare de domiciliu. Domnul Aurel Stoica, inginer de cenzasare, și-a mutat cancelaria și domiciliul cu 1 Octobrie n. de la Sibiu la Alba-Iulia (Gyula-Fehérvár).

Furt de două milioane. Ieremia Timmerman, preot reformat din Syracuse (districutul New-Yorkului), membru corespondent al multor academiilor europene, a cercetat vreme de 5 ani prin criptele din Egipt și a adunat monede în preț de două milioane. Pînăndu-le în două cutere de fier, a plecat spre casă. În Paris a tras la un hotel, și pînă a eșit puțin prin oraș, făptuitori necunoscuți i-au furat comora. În urma cercetărilor jandarmeriei, s'au aflat 2 monede vechi în sala hotelului, în care dormea pe un pat un englez beat mort. Pe acesta l-au arestat, și se dă cu socotela, că el și cu alți tovarăși de-ai lui au șterpelit colecția importantă, căci în hotelul întreg nu se mai află nici o urmă despre ea.

Multe scrisori de recunoștință, pe cari le capătă zilnic dl. A. Müller, dovădesc earăși că crucea dublă electro-magnetice nr. 86967 R. B. este de un efect extraordinar. Dăm publicității una din scrisorile de recunoștință: „Rudersdorf, la 19 Febr. 1905. Stimată die Müller! Crucea dublă electro-magnetice nr. 86967 R. B., pe care am comandat-o timp scurt înaintea pentru comitatul meu Carol Weber, a avut efect minunat. După cîteva zile deja se simțise bolnavul mai bine, respirația i-a devenit mai ușoară și pîte și dormi. Te rog a'mi trimite imediat două aparate, unul pentru mine și celalalt pentru nevasta mea. Totodată te încunoscîtez, că în scurt timp voi mai comanda câte un aparat pentru domnii K. B. și Pt. Cu stimă Matia Schrei, proprietar în Rudersdorf nr. 175 (Ungarn)”. Un astfel de aparat costă 6 cor. și se pîte comanda numai de la A. Müller, Budapest, V. Vadá-z-utca 42/V.

Oficială.

Se atrage din nou atențiunea parochiilor asupra colectei din comunele bisericești pentru catedrală, care se apropie de terminare. Unde deci colecta nu s'a încheiat, să se continue la timp potrivit și să se trimită rezultatul la casa consistorială.

Cărți și reviste.

„Cartea de Aur” vol. III. A apărut volumul III din „Cartea de Aur sau luptele politice-naționale ale Românilor de sub corună ungară”, de Teodor V. Păcășian și se pîte procura de la autorul în Sibiu (Nagy-szeben). Prețul: 10 corone esemplarul broșat și 12 corone esemplarul legat în pînză tare, plus 72 fileri porto. Se pot comanda și esemplare din volumul I. și II., cu același preț.

Posta redacției.

Dlul I. A. în I. Na se publică, cu toate că e bine scris și bine simțit, pentru-că nu e potrivit timpul. Pîte mai tîrziu.

„Biblioteca școlară, parochială și cor bisericească” sunt fără îndoială lucruri bune și folositoare poporului, prin urmare trebuiesc făcute pretutîndu-se fără a se mai scrie mult despre ele.

Nr. 649 1905.

[236] 3—3

Concurs

Pentru întregirea postului de paroh din parohia Lupșa, protopresbiteratul Lupșa, devenit vacant prin reposarea parohului Ioan Nicoră, se scrie concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post de paroh sunt cele din cota B pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa postul își vor așterne concursul subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul deschis și cererile — ca să poată fi admise în lista candidaților — lângă documentele din § 13 stat. org. și § 15 lit. a) Regul. pentru parohii, le vor întruși și cu testimoniu de maturitate. Concurenții după prealabila înștiințare aici, se pot înfățișa înaintea alegătorilor pentru a cânta respective a celebra și cuvânta.

Ofenbaia, 3 Septembrie 1905.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Lupșa, în conțelegere cu comitetul parohial.

Vasile Gan
protopresbiter.

Nr. 262 1905.

[237] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului vacant de învățătoriu de la școala populară confesională gr. or. română din parohia Rogoz prin această se scrie concurs cu termen de 15 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: salariu 600 cor., dintr-un car 200 cor. din repartitie pe popor și 400 cor. din ajutoriu de stat; cuartir, grădina de legumi în mărime de 130 □ și un stăngin de lemne pentru încălzirea locuinței învățătorului.

Comuna politică acordă, dar numai până va voi ea, anual 40 cor. pentru scrierea elevilor de școală și 10 cor. pentru cultivarea grădinei comunale de pomări.

Doritorii de a ocupa acest post au așterne rugărilor instruite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în Dej în termenul deschis, ași formula pretenziunile cu privire la cuincuenal și a se prezenta în vre-o Duminică sau sâmbătă la biserică spre a și arăta dexteritatea în cântările bisericesti. Cel ales va avea a ține și catechisatiunea în școala de repetitiune.

Dej, 12 Septembrie 1905.

Oficiul protopresbiteral al tractului gr. or. Solnoc în conțelegere cu comitetul parohial.

Teodor Hermann
protopresbiter, ca adm.

Nr. 538/1905.

[238] 3—3

Concurs.

Pentru întregirea parohiei vacante de clasa a treia Cincșor, protopresbiteratul gr. or. al Făgărașului, se scrie prin această concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post de paroh sunt cele fasonate în cota B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Doritorii de a ocupa acest post de paroh să și subțernă cererile concursuale în struite conform legilor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral gr. or. al Făgărașului în Făgăraș până la termenul sus indicat, având a se prezenta în vre-o Duminică sau sâmbătă la șanta biserică spre a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Făgăraș, 11 Septembrie 1905.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al Făgărașului în conțelegere cu comitetul parohial.

Ioan Căndea
protopop. adm.

Lampă electrică durabilă.

„Practicus” se poate ține în buzunar. Baterie aproape neruinabilă. Iluminatie bună. Elegant dichisită 3 cor., cu sticlă optică 4 cor. — Se trimite cu ramburs sau prețul înainte de la firma: 251 2—2

Praktikus-Versand, Wien 3/1 Wasserg. 4/g.

Dr. Petru Șpan:

Idei pregătitoare în pedagogie Cor. 3—

Treptele formale ale învățământului (Ediția a doua) „ 1-60

Povesti pentru anul prim școlar (lecțiuni după treptele formale) ediția II. „ 2—

Carte de cetire a II-a „ —50

Noul Abecdar „ —40

Căluza noului Abecdar „ —20

Dr. Daniil P. Barciaru. Viața și activitatea lui „ —50

Se pot procura de la

Librăria arhidieceșană.

Nr. 193 1905

[228] 3—3

Concurs.

Conform ordinului Preavenerabilului Consistoriu arhidieceșan dto 12 Iulie a. c. Nr. 6642 Bis. pentru întregirea postului de paroh din parohia Găunosa cu filiile Ciulpez și Cutini, protopresbiteratul Hunedora, se scrie concurs cu termenul de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt cele fasonate în cota B. pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Petenții au ași așterne cererile concursuale instruite conform legilor în vigoare, în termenul deschis la subsemnatul oficiu protopresbiteral, având a se prezenta înaintea alegătorilor în vre-o Duminică ori sâmbătă în biserică pentru a cânta, respective a cuvânta și celebra.

Hunedora, la 25 August 1905.

Oficiul protopresbiteral gr. or. Hunedora, în conțelegere cu comitetul parohial.

Avram P. Pecurariu
protopresbiter.

Nr. 413 1905.

[239] 3—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh în comuna bisericăscă de clasa a II a Paloș, din protopresbiteratul tractului Cohalm, se publică concurs cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate cu ocaziunea întregirii dotațiunei preoțești din partea statului.

Doritorii a ocupa acest post de paroh, să așternă petițiunile concursuale provăzute cu documentele prescrise de legile în vigoare subscrisului oficiu protopresbiteral în Sighișoara (Segesvár) în termenul convenit și a se prezenta înaintea alegătorilor în biserică pentru a cânta, respective a celebra și cuvânta.

Sighișoara, 17 Septembrie 1905 v.

Oficiul protopresbiteral gr. or. al tractului Cohalm, în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Dimitrie Moldovan
protopresbiter, ca adm.

Nr. 665/1905

243 2—3

Concurs

Pentru ocuparea postului de paroh din parohia Almașul mare—Brădet, protopresbiteratul Orăștiei, pe baza deciziei consistorial nr. 7504 Bis. a. c. se scrie concurs nou, din oficiu, cu termen de 30 zile de la prima publicare în „Telegraful Român”.

Emolumentele sunt cele fasonate la cota B, pentru întregirea venitelor preoțești de la stat.

Concurenții sunt recercați a și așterne rugărilor instruite în sensul normelor din vigoare, în termenul deschis la oficiul protopresbiteral, având a se prezenta cu 8 zile înainte de alegere în vre-o Duminică sau sâmbătă înaintea parohienilor pentru a cânta, respective a celebra și a cuvânta.

Orăștie, 18 August 1905.

Oficiul protopresbiteral gr. or.

Vasilie Domșa
protopresbiter

Szám 3976 1905.

[252] 2—2

Pályázati hirdetmény.

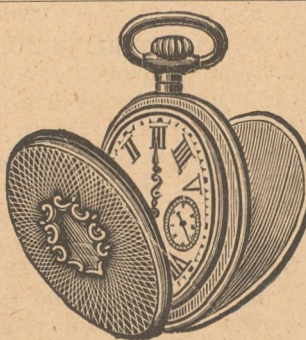
Szebenvármegye nagydisznói járásához tartozó Felsősebes és Rákovicza községekből álló rákoviczai körjegyzőségben megüresedett jegyzői állásra pályázatot nyitok és felhívom pályázni óhajtokat, hogy a minősítettségüket eddigi alkalmazatásukat, erkölcsi magaviseletüket és életkorukat feltüntető okmányokkal felszerelt, valamint a nyelvismeretükre vonatkozó adatokat tartalmazó pályázati kérvényüket hozzám legkésőbb 1905. évi október hó 25-ig nyújtsák be.

Az állás a községi szervezési szabályrendeletben illetve az 1904. évi XI. t. cz.-ben megállapított illetményekkel van járadalmazva. A román nyelvnek szóval és írásban bírása feltétlenül szükéges.

Nagydisznód, 1905. évi október hó 11. én.

Főszolgabíró megbízásából:

Mihály Árpád s. k.
szolgabíró.

In loc de 18
coroane numai
7 coroane.

Un minunat

orologiu de argint pentru domni

remontat Gloria, cu 3 capace tari, fin gravate, cu mers regulat, și pe lângă garanție de 3 ani, cu numai 7 coroane. Trimite cu ramburs sau prețul înainte — firma

Heinrich Schwarz, Wien 3/1

Wassergasse 4/g.

251 2—2

„DUNĂREA” societate de asigurare

Fonduri de garanță de peste 40 milioane coroane. — Intemeiată la 1867

Avem onoare a Vă încunoștiința, că societatea de asigurare „Dunărea” a înființat la centrala institutului de credit și economii „Albina” din Sibiu o agentură generală investită cu dreptul de a libera polițe.

Societatea de asigurare „Dunărea” care dispune de fonduri de garanție în sumă de peste 40 milioane coroane, primește prin agentura ei generală din Sibiu (strada măcelarilor nr. 20) pe lângă cele mai favorabile condițiuni asigurări contra daunelor cauzate prin

(254) 1—3

foc,
grindină,
spargere de sticlă,
furt prin spargere, precum și toate combinațiunile de asigurări pe viață și de rentă viageră.

Promițând a rezolva prompt și culant ofertele ce ni se vor înainta, Vă rugăm să ne onorați cu încrederea Dvoastră și să uzați la ocaziunea dată de serviciile noastre.

„ALBINA”

institut de credit și de economii.

Societatea de asigurare

„DUNĂREA”

Requisite de scris se pot procura de la Librăria arhidieceșană.

P. T.

Am onorea a recomanda onoratului public pentru sezonul de toamnă și de iarnă

Atelierul de croitorie

Sibiu, strada poplăcii 21

— peste cale de Tipografia arhidieceșană —

În care confecționez pe lângă un serviciu solid și prompt și pe lângă prețuri moderate tot felul de haine bărbătești, ca: paltone, pardesiuri, rocuri de salon, fracuri, jachete, etc., după cea mai nouă modă; asemenea confecționez tot felul de

* uniforme, cum și reverenzi și ornate bisericesti *

In cas de urgență reverențele le confecționez în 24 ore.

Rugând onoratul public a mă onora cu prețioasele sale comenzi, semnez

cu totă stima

[225] 4—

Ioan Părau, croitoriu.

Pentru pacienții de stomach!

Tuturor cari în urma răcelii ori a prea marelui împovărări a stomacului sau prin consumarea de mâncări greu de mistuit prea reci ori prea calde sau prin un trai neregulat și au contras bôle de stomach, precum:

Catar de stomach, Sgârșiri de stomach,

Dureri de stomach, Mistuire grea sau astupare de stomach li-se recomandă un bun mijloc de casă, ale cărui rezultate escelente de mulți ani sunt deja probate. Acesta este:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Acest vin este preparat din burueni renumite și recunoscute ca tămăduitoare, cu vin bun; întărește și înviorază organismul de mistuire al omului. Vinul de burueni delătură conturbațiile de mistuire și influențează puternic asupra noii formări de sânge sănătos.

Prin întrebuințarea regulată a vinului de burueni bôlele de stomach vor fi curate încă în formare. Să nu întârzie nime dar a-l folosi încă de cu vreme. Simptome, ca: dureri de cap, rigăeli, arsuri în stomach, inflamații, amețeli cu vomări, cari la pacienți cu suferințe învechite apar cu atât mai vehement, dispar adesea după câte-va beuturi de vin de burueni.

Constipațiile inimă, insomnie, precum și conglomerarea sângelui în ficat, plină și suferințele hemoroidice de multe-ori se delătură iute cu vinul de burueni. Vinul de burueni delătură mistuirea grea și depărtază prin un scaun ușor materii stricate din stomach și intestine.

Fața palidă și slabă, anemia și slăbiciunile sunt de obicei urmările unei mistuiri rele a formării insuficiente de sânge și a stării bolnăvicioase a ficatului. Lipsa de apetit și reaua dispoziție, precum și durerile de cap și nopțile perdate (insomnie) consumă adeseori încetul cu încetul multe persoane. Vinul de burueni dă slăbetei puteri de trai un nou și proșpăt impuls. Vinul de burueni mărește apetitul, ajută mistuirea și nutrirea, uurează formarea și schimbarea materiei, înlesnește formarea sângelui, calmază nervii excitați și crează nouă voo de viață. Nenumărate scrisori de recunoștință și mulțumită dovedesc acestea.

Vinul de ierburii se află de vânzare în sticle fl. 1.50 și fl. 2.— la farmaciile din Sibiu, Turnișor, Seliște, Oena, Slănic, Șeica-mare, Noerich, Avrig, Tâlmăciu, Boia, Călnădie, Poplaca, Gurăuțului, Jina, Poiana, Mercurea, Călnic, Loman, Pianul-de-sus, Petriș, Sebeșul-săseș, Vinul-de-jos, Dăia, Spring, Vingard, Ohaba, Begineș, Mihail, Teiuș, Blaj, Pădăre, Tăpui, Mediaș, Blăjeș, Sân-Martin, Ibașfalău, Băna, Agnita, Cănu-mare, Boholț, Făgăraș, Beclean, Cămpulung, Râmnic-Vâlcea, Cudjir, Orăștie, Deva, Hunedoara, Hăgeș, Lunca, Puj, Ohaba, Ponor, Alba-Iulia etc. — precum și în toate celelalte localități mai mari și mai mici din Ardeal, Ungaria și Austria.

Farmaciile din Sibiu trimit 3 și mai multe sticle de vin cu prețurile originale în toate calitățile din Austro-Ungaria.

Păziți-vă de falsificări!

Să se cêră anumit:

Vinul de burueni al lui Hubert Ullrich.

Vinul meu nu este o medicină secretă. Părțile lui constitutive sânt: Vin de Malaga 50,0 Spirit de vin 100,0 Glycerin 100,0 Vin roșu 240,0 Sirup de fragi 150,0 Sirup de cireș 320,0 Coacăză, Anis, Rădăcină „Helen”, iarba ferului americană, Rădăcina „Entianus”, „Kalmus” a 10,0. Toate acestea se amestecă.

un. dem. [11] 5—